

István szaklapjába: „A Színpad”-ba, a magyar színészeti emlékek összegyűjtése iránt; számos önálló dolgozata közt — amely nagyérdemű munkásságáért királyi tanácsos és a Magy. Tud. Akadémia levelező tagja lett — megírta a komáromi magyar színészetnek 1811-től 1835-ig terjedő történetét (részletekben jelent meg 1881—84).

(Kereszty István.)

Szinyérváraljai színészet. Szinyérváralján (Szatmár m.) 1858 szept. havában Lenkeiné társulata járt. A „Napkelet” 1858. 41.-iki száma szerint jobb tagok: Nagy Pista, Lenkeiné, Miksai Ida.

Színpad. Az a hely, terület, stb., melyen a színészek az előadásra szánt darabot lejátszzák. Az amphitheatrum korában kör alakú, porondszerű térségen pergett le a cselekmény. Későbbi idők hozták a rivaldával, függönnyel ellátott, zárt helyet. Az új technika szakítani óhajt a háromdimenziós játékszínnel, számos kísérletezés folyik már évek óta, szinte színpadforradalmi átalakulás korát éljük — eredményt azonban eddig még nem tudtak felmutatni ezek a tapogatózások.

(D. J.)

*

A szót 1790-ben még nem ismerték az első színészek; akkor úgy mondták: „játékszín” és „játshely”. A Sz. szót már Verseyhgy Ferenc ismeri 1824 („Egyházi Értekezés.” III. 81.). „A gyönyörű fény s ragyogó példakal igéző Színpadok, öltözetek.” (V. ö. Hátsó színpad. — Háttér.)

(E. J.)

Színpad-bontás, inkább kisebb, sokat utazó társulatoknál fordul elő, akik többnyire termekben kénytelenek játszani, maguk építette színpadon. Mozduláskor (L. o.), utolsó este előadás után bontják szét az alkalmi színpadot, nagyon gyors tempóban, hisz leggyakrabban már reggel tovább utaznak. A színpad-bontást a színházi díszmester és segédei, a díztők végzik. (Kis társulatoknál a színészek is segédkeznek ebben, szerény honorárium fejében.)

Színpadépítés. Nem minden városnak (községnek) van alkalmas színházterme,

ilyen helyeken a színpadot az igazgató építteti fel, melynek legpraktikusabb megoldása a söröshordók vagy kecskelábak felhasználása alapzatul, amire aztán legtöbbször valamely vállalkozó szellemű színész felépíti a színpadot, lehetőleg gyorsan és mindig ügyesen. Ha azután a színpadot lebontják, a deszkákat a fakereskedőnek visszaszállítják. (V. ö. Színpad bontás.)

Színpad. (Rendezés). Nem tagadom, ellenséges érzéssel vagyok a mai színpad iránt. Nem szeretem arányait, méretét. Utálom túlvilágítását csakúgy, mint kongó hodályszerűségét, mely a cirkuszok arénáira emlékeztet. Nevetségesnek találom túlzott díszítéseit kívül-belül és azt a követelő brutalitást, mely mindig tömeghatásokra apellál. Nagy jövedelmekre és busás haszonra számító tökevvállalat a mai színház. Barbarizmus, és alig van köze a mai művészethez. Túltengése elmúlt teatralizmusoknak.

A nagy színházakkal, óriási arányokkal és befogadó képességükkel és mit tudom én, még miféle tömegűjtő vonásaikkal már végképpen le kellene számolni. Látványosságokra valók. Népgyűlésekre. Politikai célokra. Legfeljebb olyan szindarabra, mely kizárólag a tömeghatásokra készült, ezért íródott és ilyenformán még csak köze sincs az igazi drámához és színjátszáshoz.

Hiszen nem mondom, ilyen is kell, de akkor használják csak arra, amire való. Ne játsszanak benne drámákat és kíváltként ne modern, egyéni darabokat, mert ez kész gyilkosság.

A mai színpadnak, mely a drámának kell, nem szabad nagyméretűnek lenni. Legfeljebb bizonyos fokig nagyítható, arra a szükségletre számítva, ami esetleg elkövetkezik a modern színházban is: a levegőégi és távlati lehetőségek, illuziókeltő megmutatására. Erdő, rét, folyó, vagy tengermente. hegyvidék vagy völgy szoros, szakadék és így tovább. Arra az esetre, ha a darab története ilyen színteret kíván. Ezekre jó és szükséges a színpad tágítható, kivált háttéri, mélyítési céllal való, nagyíthatósága. De ennek is csak a távlati ha-